

Raimo Piirainen sd

Kirjallinen kysymys kaivosinfrastruktuurien uusiokäytöstä esimerkiksi Pyhäjärvellä

Eduskunnan puhemiehelle

Kaivostoiminnan sijaintipaikkakunnille ja usein koko seutukunnalle on suuri elinvoimakysymys niin perustettavien, toiminnassa olevien kuin myös sulkeutuvienkin kaivosten osalta. Jokaisen kaivoksen infrastruktuurin kohdalla tulee vastaan myös aika, jolloin ko. infraa on mahdollista käyttää uudelleen — tavalla tai toisella. Toistaiseksi monialalainen maanalaisten kaivosten liiketaloudellinen uusiokäyttö on ollut täysin sivuosassa, vailla suunnitelmallista hyödyntämistä. Kuitenkin mainitut maanalaiset kaivosympäristöt ovat erittäin kiinnostavia esim. energiataloudellisesti niin eri alojen kone- ja laitekehityksen kuin myös koulutuksen ja tieteellisen tutkimuksen näkökulmasta.

TEM yhteistyössä YM:n kanssa asetti keväällä 2019 selvityshenkilön arvioimaan kaivoslain toimivuutta. Selvityksen (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2019:44) perusteella merkittävimmät kaivoslain muutostarpeet liittyisivät kaivostoimintaa koskevien lupajärjestelmien välisiin suhteisiin ja lupajärjestelmien yhteensovittamiseen. Kaivosalueiden käyttö kaivostoiminnan päätyttyä eli uusiokäyttö oli nostettu esille lähinnä pohdiskelevana kirjauksena, joka ei tunnistanut käytännön hankaluuksia kaivospiirin toiminta-aikana tehtävälle uusiokäytölle.

Tällä hetkellä kaivoslaki ei erityisesti tunnista kaivosinfrastruktuurien uusiokäyttöä, ja tämä muodostaa haasteensa uusiokäytölle lupamenettelyiden osalta. Toisin kuin esim. selvityshenkilön raportissa ehdotetaan, pelkkä kaivosalueen tulevien käyttömahdollisuuksien arviointia ja selvittämistä koskeva velvoite ei toisi uusiokäytön mahdollisuuksien hyödyntämisen edistämiseksi mitään konkreettista. On syytä ymmärtää, että kaivosinfrastruktuurien liiketaloudelliseksi uusiokäyttämiseksi valmistelevat toimet ja myös rakentamistoimet on väkisinkin aloitettava jo varsinaisen kaivostoiminnan aikana, kaivospiirin olemassaolon aikana. Kaivosinfrastruktuurien uusiokäyttö edellyttää liiketoimintaa jo ennen kaivospiirin lopettamista, koska ylläpitokustannukset pitää voida kattaa "ensimmäisestä kaivoslouhinnan jälkeisestä päivästä" lähtien.

Pääministeri Rinteen hallituksen ja sittemmin pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmat ovat tunnistaneet kaivoslain uudistamisen tarpeen, erityisesti ympäristönäkökohtien osalta. Hallitusohjelmaan tavoitteena on myös kirjattu Suomen roolin vahvistaminen kiertotalouden edelläkävijänä. Tämän toivoisin koskevan myös infrastruktuurien hyötykäytön elinkaaren pidentämistä, joka maanalaisten kaivosten infrastruktuurien osalta tarkoittaa käyttöiän osalta jopa moninkertaistamista. Kaivosinfrastruktuurien uusiokäytön kokonaisuuden tunnistaminen kaivos-

Kirjallinen kysymys KK 734/2020 vp

lainsäädännön uudistamisen yhteydessä on välttämätöntä, mikäli haluamme tehdä asiassa vastuullista ilmasto- ja elinvoimapolitiikkaa.

Pyhäjärven kaupungin alueella sijaitsee maanlainen kaivos, jonka toiminnan lopettaminen on näkyvissä horisontissa. Pyhäjärven kaupunki on esittänyt työ- ja elinkeinoministeriölle (TEM), että kaivoslain uudistamisessa huomioidaan se, että kaivospiirien alueella on kaivosinfrastruktuurien uusiokäyttö sallittava jo ennen kaivospiirin lopettamista. Lupa asiaan tulee voida hakea Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta (Tukes), joka kuulee asiasta päättäessään kaivosluvan haltijaa. Ilman lain kirjausta Tukesin on vaikea tulkita uusiokäyttötilanteita, mikä taas johtaa kansantaloudellisiin menetyksiin, kun harvinaiset kaivosinfrastruktuurit eivät päädy uusiokäytön piiriin.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä kaivoslain muuttamiseksi siten, että siinä huomioidaan myös uusiokäyttö jo ennen kaivospiirin lopettamista,

mitä hallitus aikoo tehdä Pyhäjärven tulevaisuuden eteen kaivostoiminnan loputtua,

mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä edistääkseen harvinaisten kaivosinfrastruktuurien uusiokäyttöä ja

onko hallituksella aietta selvittää tai aloittaa kokeilua, jolla poikkihallinnollisesti kerätään erityisesti maanalaisten kaivosten uusiokäyttöön liittyviä parhaita menetelmiä niiden elinkaaren jatkamiseksi muussa kuin kaivostyössä ja samalla saadaan selville mahdollisia liiketoimintaedellytyksiä, ympäristövaikutuksia sekä työllisyysvaikutusten potentiaalia?

Helsingissä 8.10.2020

Raimo Piirainen sd